

Asia C-633/20

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

25.11.2020

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Bundesgerichtshof (liittovaltion ylin tuomioistuin, Saksa)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

15.10.2020

Kantaja ja Revision-menettelyn valittaja:

Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände
– Verbraucherzentrale Bundesverband e. V.

Vastaaja ja Revision-menettelyn vastapuoli:

TC Medical Air Ambulance Agency GmbH

Kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian kohde

Direktiivit 2002/92 ja 2016/97 – Vakuutusedustajan käsite – Yritys, joka tarjoaa kuluttajille ulkomailla sattuneen sairauden tai tapaturman varalta maksullista jäsenyyttä yrityksen tekemässä ryhmävakuutusopimuksessa sekä muita palveluja

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeusperusta

Unionin oikeuden tulkinta, SEUT 267 artikla

Ennakkoratkaisukysymys

Euroopan unionin tuomioistuimelle esitetään vakuutusedustuksesta 9.12.2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/92/EY (EUVL L 9, 15.1.2003, s. 3) 2 artiklan 3 ja 5 alakohdan tulkinnasta sekä vakuutusten tarjoamisesta 20.1.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin

(EU) 2016/97 (uudelleenlaadittu) (EUVL L 26, 2.2.2016, s. 19) 2 artiklan 1 kohdan 1, 3 ja 8 alakohdan tulkinnasta seuraava ennakkoratkaisukysymys:

Onko yritys, joka vakuutuksenottajana pitää yllä vakuutusyhtiössä ulkomaanmatkojen sairausvakuutusta ja ulkomaan- ja kotimaanmatkojen kotiuttamiskustannukset kattavaa vakuutusta asiakkaidensa ryhmävakuutuksena ja joka tarjoaa kuluttajille jäsenyyksiä, jotka oikeuttavat vakuutuspalveluihin sairauden tai tapaturman sattuessa ulkomailla, ja joka saa hankkimiltaan jäseniltä korvausta vakuutussuojasta, direktiivin 2002/92/EY 2 artiklan 3 ja 5 alakohdassa ja direktiivin (EU) 2016/97 2 artiklan 1 kohdan 1, 3 ja 8 alakohdassa tarkoitettu vakuutusedustaja?

Unionin oikeuden säädökset, joihin on viitattu

Vakuutusedustuksesta 9.12.2002 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/92/EY, erityisesti sen 2 artiklan 3 ja 5 alakohta

Vakuutusten tarjoamisesta 20.1.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/97, erityisesti sen 2 artiklan 1 kohdan 1, 3 ja 8 alakohta

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä

- 1 Vastaajan valtuuttamat mainosyritykset tarjoavat kuluttajille kotimyyntinä ”TC Medical Air Ambulance Agency GmbH:n” jäsenyyttä korvausta vastaan. Jäsenyys oikeuttaa erilaisiin palveluihin, jos jäsen sairastuu tai joutuu tapaturmaan ulkomailla. Näihin kuuluvat lääketieteellisesti välttämättömästä hoidosta ja sairaankuljetuksesta aiheutuvien kustannusten korvaaminen, tällaisten kuljetusten järjestäminen ja suorittaminen sekä puhelimitse tavoitettavan hälytyskeskuksen toiminta.
- 2 Vastaaja on sopimussuhteessa yritykseen, joka tarjoaa vastaajalle hoitohenkilöstön ja ilma-alustensa avulla osan vakuutuspalveluista ja joka huolehtii vuorokauden ympäri toimivan hälytyskeskuksen organisoinnista. Vastaaja maksaa sille tästä korvauksen. Vastaaja on tehnyt vakuutuksenottajana vakuutusyhtiön kanssa ryhmävakuutussopimuksen, jonka perusteella vastaajan asiakkaat saavat vakuutussuojaa ulkomaanmatkojen sairausvakuutuksen ja ulkomaan- ja kotimaanmatkojen kotiuttamisvakuutuksen rajoissa.
- 3 Sen enempää vastaajalla kuin sen valtuuttamilla mainosyrityksilläkään ei ole kansallisen lainsäädännön mukaista lupaa vakuutusedustukseen.
- 4 Kantajan mukaan vastaajan toiminta on kilpailunvastaista. Se katsoo lähinnä, että vastaaja harjoittaa vakuutusedustusta, johon se tarvitsee luvan. Siksi se on nostanut kansallisissa tuomioistuimissa kanteen ja vaatinut, että vastaaja velvoitetaan olemaan tarjoamatta kuluttajille sopimuksia vakuutettujen yhteisöön liittymiseksi ilman vakuutusedustuksen edellyttämää lupaa.

- 5 Landgericht (alueellinen alioikeus) hyväksyi kanteen. Vastaajan tekemän valituksen perusteella toisen asteen tuomioistuin hylkäsi kanteen. Asia on nyt saatettu ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsiteltäväksi Revision-valituksella.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyynnön perusteluista

- 6 Kannevaatimuksen menestyminen riippuu siitä, edellyttääkö vastaajan tarjoamien jäsenyyksien maksullinen välittäminen kuluttajille kansallisen oikeuden nojalla lupaa. Vastaus tähän kysymykseen riippuu puolestaan direktiivin 2002/92 2 artiklan 3 ja 5 alakohdan sekä direktiivin 2016/97 2 artiklan 1 kohdan 1, 3 ja 8 alakohdan tulkinnasta.
- 7 Toisen asteen tuomioistuin perusteli kanteen hylkäämistä sillä, että vastaajaa ei voida luokitella kansallisessa oikeudessa tarkoitetuksi vakuutusedustajaksi. Kansallisen oikeuden mukaan vakuutusedustajana voi toimia vain, jos itse ei ole vakuutuksenottaja eikä vakuutuksenantaja. Vastaajan tilanne ei ole tällainen. Se on ottanut vakuutuksen yrityksestä, jonka kanssa se on tehnyt omissa nimissään ryhmävakuutus sopimuksen kolmannen lukuun. Lisäksi asettamalla käyttöön hälytyskeskuksen ja järjestämällä ja suorittamalla takaisinkuljetuksen sairaustapauksissa se tarjoaa itsenäisiä, ryhmävakuutuksen palvelut ylittäviä palveluja.
- 8 Kanne koskee vastaajan syyskuussa 2017 käyttämiä sopimusasiakirjoja. Myöhemmin direktiivi 2002/92 kumottiin 1.10.2018 alkaen ja korvattiin direktiivillä 2016/97, ja kun viimeksi mainittu direktiivi saatettiin osaksi kansallista lainsäädäntöä, muutettiin myös pääasiassa kyseessä olevaa kansallista lainsäädäntöä.
- 9 Sekä kansallisen lainsäädännön vanhan että uuden version mukaan vakuutusedustajalla tarkoitetaan sitä, jonka tehtävänä on yhden tai useamman vakuutusyrityksen edustajana välittää tai tehdä vakuutus sopimuksia tai vakuutusmeklarina huolehtia vakuutus sopimusten välittämisestä tai tekemisestä ilman, että se olisi saanut kyseisen tehtävän vakuutusyhtiöltä.
- 10 Näin ollen saksalaisessa oikeuskäytännössä ja -kirjallisuudessa vallitsee se näkemys, että ryhmävakuutuksen vakuutuksenottajaa, joka tarjoaa korvausta vastaan tällaisen ryhmävakuutuksen jäsenyyttä, ei pidetä vakuutusedustajana eikä sillä ole vakuutusedustajan kaltaista asemaa.
- 11 On kuitenkin katsottu myös, että ryhmävakuutuksen vakuutuksenottajaa voidaan pitää vakuutusedustajana silloin, kun se ei ota ryhmävakuutusta vakuutettujen eduksi vaan oman taloudellisen etunsa vuoksi.
- 12 Direktiivistä 2002/92 ja sen korvanneesta direktiivistä 2016/97 sekä unionin tuomioistuimen tähänastisesta oikeuskäytännöstä ei käy tältä osin yksiselitteisesti

ilmi, voiko ryhmävakuutuksen ottaja olla vakuutusedustaja, ja jos voi, millä edellytyksin.

- 13 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan direktiivin 2002/92 2 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettuja toimintoja on tulkittava laajasti. Mainitussa säännöksessä vakuutusedustuksen käsite on määritelty siten, että sillä tarkoitetaan esittelemistä, ehdottamista tai muuta vakuutus sopimusten tekemiseen liittyvää valmistelevaa toimintaa tai tällaisten sopimusten tekemistä tai avustamista vakuutus sopimuksen hoidossa ja täyttämässä erityisesti vahinkotapauksissa. Tästä seuraa, että kukin direktiivin 2002/92 2 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettu toiminta yksin on vakuutusedustustoimintaa (tuomio 31.5.2018, Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag ym., C-542/16, EU:C:2018:369, 37 kohta). Nämä toteamukset koskevat yhtä lailla direktiivin 2016/97 2 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa tarkoitettuja toimintoja. Mainitussa säännöksessä vakuutusten tarjoamisen käsite on määritelty siten, että sillä tarkoitetaan muun muassa vakuutus sopimuksia koskevaa neuvontaa, ehdottamista tai muuta niiden tekemiseen liittyvää valmistelevaa toimintaa, tällaisten sopimusten tekemistä tai avustamista niiden hoidossa ja täyttämässä erityisesti korvausvaatimuksen yhteydessä.
- 14 Vaikuttaa mahdolliselta, että vastaajan tarjoamien palvelujen perusteella sitä voitaisiin pitää säännöksessä tarkoitettuna vakuutusedustajana.
- 15 Lisäksi näiden kahden direktiivin johdanto-osan perustelukappaleet tukevat vakuutusedustajan käsitteen laajaa tulkintaa.
- 16 Direktiivissä 2002/92 ja direktiivissä 2016/97 lähtökohtana on, että vakuutus tuotteita voivat tarjota monentyyppiset henkilöt tai laitokset. Direktiivissä 2002/92 mainitaan asiamiehet, välittäjät ja vakuutusedustusta harjoittavat pankit (johdanto-osan yhdeksäs perustelukappale), ja direktiivissä 2016/97 mainitaan lisäksi vakuutus yritykset, matkatoimistot ja autovuokraamot (johdanto-osan viides perustelukappale). Toimijoiden tasapuolinen kohtelu ja asiakkaan suoja edellyttävät, että kaikki nämä henkilöt tai laitokset kuuluvat molempien direktiivien soveltamisalaan. Direktiivin 2016/97 soveltamisala on tältä osin selvästi laajempi kuin direktiivin 2002/92 (direktiivin 2016/97 johdanto-osan seitsemäs ja kahdeksäs perustelukappale). Direktiivin 2016/97 tavoitteena on varmistaa, että kuluttajansuoja on samantasoinen riippumatta siitä, mitä kautta vakuutuksia tarjotaan (johdanto-osan kuudes perustelukappale).
- 17 Mainituista johdanto-osan perustelukappaleista ei ilmene, että direktiiveissä vakuutusedustajina pidetään yksinomaan vakuutus asiamiehiä ja -meklareita.
- 18 Direktiiveillä 2002/92 ja 2016/97 tavoiteltu päämäärä tukee myös sitä näkemystä, että niitä, jotka – vastaajan tavoin – tarjoavat kuluttajille ryhmävakuutuksen jäsenyyttä korvausta vastaan, on pidettävä vakuutusedustajina. Kyseisissä direktiiveissä säädetyllä rekisteröitymisvelvoitteella pyritään takaamaan se, että

vakuutusedustajana toimiva täyttää tiukat ammatilliset vaatimukset, jotka liittyvät pätevyyteen, hyvään maineeseen, ammatilliseen vastuuvakuutukseen ja taloudelliseen kapasiteettiin (ks. direktiivin 2002/92 johdanto-osan 14 ja 16 perustelukappale). Sillä pyritään yhtäältä turvaamaan vakuutusedustuksen korkea ammatillinen taso ja vakuutusedustajien markkinoiden yhdenmukaistaminen unionin tasolla poistamalla sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden esteet sekä toisaalta parantamaan kuluttajansuojaa eli vakuutuksenottajien suojaa tällä alalla (ks. tuomio 17.10.2013, EEAE ym., C-555/11, EU:C:2013:668, 27 kohta).

- 19 Jos asiakkaat haluavat suojautua tietyltä riskiltä, heidän kannaltaan taloudellista merkitystä ei ole sillä, saavatko he vakuutusturvan suoraan vakuutuksenottajana vai epäsuoraan yrityksen kautta ryhmävakuutuksen piiriin kuuluvana vakuutettuna. Siksi ei vaikuta perustellulta, että henkilölle, joka tarjoaa asiakkaalle vakuutusturvaa korvausta vastaan, asetetaan erilaisia vaatimuksia sen mukaan, saako asiakas vakuutuksenottajan vai vakuutetun aseman. Direktiiveillä 2002/92 ja 2016/97 tavoitellulla kuluttajansuojalla voitaisiin näin ollen perustella sitä, että vastaajan kaltaisia henkilöitä, jotka tarjoavat ryhmävakuutuksen jäsenyyttä oman taloudellisen etunsa vuoksi, voidaan pitää vakuutusedustajina.
- 20 Toisin kuin direktiivissä 2002/92, direktiivin 2016/97 johdanto-osan 49 perustelukappaleessa mainitaan ryhmävakuutukset. Kyseisestä perustelukappaleesta tosin ilmenee, että ryhmävakuutuksissa vakuutuksenottaja on ”asiakas” eikä vakuutusedustaja. Se ei kuitenkaan kata kaikkia ryhmävakuutustilanteita vaan koskee ainoastaan tilanteita, joissa yksittäinen jäsen ei voi tehdä omakohtaista päätöstä sopimukseen liittymisestä. Nyt käsiteltävässä asiassa kuluttajalla ei kuitenkaan ole tällaista liittymisvelvoitetta.